

**Informacija o aktivnostima na realizaciji istraživanja i proizvodnje
ugljovodonika u podmorju Crne Gore, za period jul – decembar
2024. godine**

Decembar 2024. godine

1. UVOD

Istraživanje ugljovodonika prepoznato je kao aktivnost od izuzetnog značaja za Crnu Goru. Otkriće ugljovodonika u podmorju Crne Gore dovelo bi do razvoja nove industrije, čija bi ekonomska dobit uticala na povećanje standarda i ekonomski razvoj države.

1.1 Normativni okvir

U julu 2010. godine Skupština je usvojila **Zakon o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika** („Sl. list CG“, br. 41/10, 40/11, 63/13), kojim su transponovane odredbe Direktive 94/22/EK. Ovim Zakonom se uređuju uslovi, način i postupak istraživanja i proizvodnje ugljovodonika, kao i druga pitanja od značaja za istraživanje i proizvodnju nafte i gasa u Crnoj Gori.

Pored navedenog, oblast istraživanja i proizvodnje ugljovodonika je uređena sljedećim propisima:

- Uredba o načinu obračuna i plaćanja naknade za proizvodnju nafte i gasa („Sl. list CG“, broj 13/14);
- Uredba o načinu povraćaja blokova i pristupu trećih lica upstream postrojenjima („Sl. list CG“, br. 40/11, 56/13);
- Pravilnik o razvoju i proizvodnji ugljovodonika („Sl. list CG“, broj 7/14);
- Pravilnik o uslovima za bušenje bušotina i izgradnju postrojenja za istraživanje i proizvodnju ugljovodonika („Sl. list CG“, broj 7/14);
- Pravilnik o sadržaju i načinu dostavljanja elaborata o izvršenim istraživanjima ugljovodonika („Sl. list CG“, broj 132/21).

Skupština je 16. jula 2014. godine usvojila **Zakon o porezu na ugljovodonike** („Sl. list CG“, broj 31/14), kojim se uvodi novi fiskalitet i kreira politika oporezivanja dobiti od proizvodnje nafte i gasa, kao i dobiti od izgradnje ili korišćenja postrojenja i prateće opreme za proizvodnju, isporuku i transport nafte i gasa. Skupština je usvojila i nekoliko amandmana od kojih je najznačajniji **nivo poreske stope koji iznosi 54%**.

Prilikom izrade navedenih zakonskih propisa uzeta je u obzir dugogodišnja svjetska praksa prihvaćena u mnogobrojnim državama koje su uspješne u proizvodnji ugljovodonika, kao i stavovi zemalja Evropske unije u odnosu na inostrana ulaganja. Zakonom o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika stvoreni su uslovi za velika ulaganja.

2. AKTIVNOSTI MINISTARSTVA RUDARSTVA, NAFTE I GASA

2.1 Zakon o mjerama sigurnosti pri istraživanju i proizvodnji ugljovodonika

Predmetnim zakonom transponovane su odredbe Direktive 2013/30/EU, od 12. juna 2013. godine, o bezbjednosti operacija sa ugljovodonicima u podmorju i o izmjeni Direktive 2004/35/EU. Direktiva propisuje uslove vršenja operacija istraživanja i proizvodnje ugljovodonika u podmorju, sa aspekta bezbjednosti predmetnih operacija.

Vlada je na sjednici od 29. decembra 2021. godine utvrdila Predlog Zakona o mjerama sigurnosti prilikom istraživanja i proizvodnje ugljovodonika u podmorju. Međutim, Vlada je na sjednici od 12. maja 2022. godine donijela Zaključak broj: 04-2960 kojim se iz skupštinske procedure povlači između ostalog i Predlog Zakona o mjerama sigurnosti prilikom istraživanja i proizvodnje ugljovodonika u podmorju koji je utvrđen u mandatu 42. Vlade, usled prestanka rada Parlamenta.

Predlog zakona o mjerama sigurnosti prilikom istraživanja i proizvodnje ugljovodonika u podmorju ponovo je utvrđen na 32. sjednici Vlade održanoj 8. decembra 2022. godine i upućen

u Skupštinsku proceduru u martu 2023. godine ali je iz istog razloga, kao prvi put, povučen iz procedure.

Predlogom se u skladu sa najboljim praksama Evropske unije, utvrđuju minimalni zahtjevi za sprečavanje velikih nesreća tokom izvođenja operacija istraživanja i proizvodnje ugljovodonika u podmorju Crne Gore, a za nadležni organ je određena Uprava za ugljovodonike. Cilj je uspostavljanje normativnog okvira za obavljanje ove djelatnosti na siguran način, bez negativnih posljedica po životnu sredinu, lica i imovinu, odnosno ograničavanje posljedica mogućih nesreća. Propisana je dužnost operatora da preduzme sve mjere kako bi se spriječile velike nesreće tokom izvođenja upstream operacija, odnosno preuzimanja mjera radi smanjivanja posljedica eventualne velike nesreće. Takođe, ustanovljena je obaveza sprovođenja tripartitnih konsultacija između operatora, zaposlenih i nadležnog organa. Pored ostalog, propisana je obaveza Države da u postupku dodjele ugovora o koncesiji naročitu pažnju obrati na prethodni istorijat ponuđača kada je u pitanju zaštita na radu, sigurnost operacija i zaštita životne sredine, kao i da provjeri da li ponuđači posjeduju finansijski kapacitet da snose troškove eventualne štete koja može proizići iz velikih nesreća.

Predmetni Predlog zakona je po Programu rada Vlade predviđen za usvajanje u 2024. godini. Vlada je na sjednici od 8. novembra 2024. godinedonijela Predlog zakona o mjerama sigurnosti prilikom istraživanja i proizvodnje ugljovodonika u podmorju, koji je dostavljen 12. decembra 2024. godine Skupštini na usvajanje. Takođe, u Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori, je u dijelu pregovaračkog poglavlja 15 – Energetika a u dijelu ugljovodonika je konstatovano da Zakon još uvijek nije usvojen od strane Skupštine.

2.2 Podzakonska akta

Ministarstvo je u izvještajnom periodu radilo na pripremi podzakonskih akata predviđenih Predlogom zakona o mjerama sigurnosti prilikom istraživanja i proizvodnje ugljovodonika u podmorju, čije donošenje je planirano Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (PPCG) 2024. – 2027. za IV kvartal o.g.

Takođe, Ministarstvo rudarstva, nafte i gasa u saradnji sa Upravom za ugljovodonike je pripremlilo Uredbu o izmjeni Uredbe o načinu obračuna i plaćanja naknade za proizvodnju nafte i gasa i Uredbu o izmjeni Uredbe o načinu povraćaja blokova i pristupu trećih lica upstream postrojenjima, koje je **Vlada donijela na sjednici od 28. novembra 2024. godine**. Predmetne uredbe su upućene Generalnom sekretarijatu Vlade na potpisivanje i objavljivanje u Službenom listu Crne Gore.

Uredbom o načinu obračuna i plaćanja naknade za proizvodnju nafte i gasa („Sl. list CG“, broj 13/14) je definisan visina, kriterijumi i način plaćanja godišnje naknade za površinu koju koristi koncesionar na osnovu ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika, kriterijumi za utvrđivanje visine, način obračuna, dokumentacija na osnovu koje se vrši obračun i druga pitanja od značaja za obračun naknade za proizvedenu naftu i gas za mjesečno ekstrahovane ugljovodonika. S obzirom da član 5 Uredbe o načinu obračuna i plaćanja naknade za proizvodnju nafte i gasa ne prepoznaje situacije u kojoj je odobreno produženje faze istraživanja kao i kada ugovor o koncesiji za proizvodnju ističe u toku godine, javila se potreba da se definišu navedene sitacije kako bi se naknada za površinu mogla obračunati. Predloženom dopunom člana 5 definisana je i procedura kada dolazi do produženja faze istraživanja kao i kada ugovor o koncesiji za proizvodnju ističe u toku godine. Imajući u vidu

mogućnost velikih promjena indeksa potrošačkih cijena usled globalnih poremećaja na tržištu definisano je da se visina naknade za površinu treba imperativno usklađivati na godišnjem nivou.

U toku je priprema izmjena i dopuna Uredbe o načinu povraćaja blokova i pristupu trećih lica upstream postrojenjima („Sl. list CG“, broj 40/10, 56/13). Aktuelnom uredbom uređene su tri cjeline, i to: postupak povraćaja blokova, pristup trećih lica upstream postrojenjima i upstream cjevovodnoj mreži, kao i prestanak proizvodnje i deinstalacija postrojenja. Imajući u vidu principe i načela definisanja upstream industrije u Crnoj Gori, došlo je do potrebe mijenjanja određenih normi sadržanih u navedenoj Uredbi. Cilj izmjena je poboljšanje postojećeg propisa putem detaljnijeg definisanja već uređenih oblasti. Na taj način se obezbjeđuje jasnija i komprehenzivnija zakonska regulativa, kao i bolji položaj države u postupku realizacije ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika. Članom 1 Predloga Uredbe predlaže detaljnije definisanje roka predviđenog za povraćaj dijela dodijeljene površine bloka. Imajući u vidu da se obračun naknade za površinu plaća unaprijed do 31. decembra tekuće za narednu godinu, a na osnovu obračuna koji organ uprave, tj. Uprava za ugljovodonike dostavlja koncesionaru do 1. decembra tekuće godine, neophodna je izmjena roka kojim koncesionar obavještava organ uprave o površini blokova koje namjerava da vrati tokom naredne godine kako bi organ uprave imao sve potrebne inpute za obračun naknade za površinu za narednu godinu.

U izvještajnom periodu, Ministarstvo je donijelo Pravilnik o sadržaju elaborata o rezultatima izvršenih geoloških i geofizičkih istraživanja ugljovodonika („Sl. list CG“, broj 120/24 od 17. decembra 2024. godine). kojim se propisuje bliži sadržaj elaborata o rezultatima izvršenih geoloških i geofizičkih istraživanja ugljovodonika i način dostavljanja istog Cilj Pravilnika je da standardizuje sadržaj i formu elaborata, čime se obezbjeđuje dosljednost i kvalitet izvještavanja u oblasti istraživanja ugljovodonika. Njegova primjena omogućava veću transparentnost procesa, olakšava analizu prikupljenih podataka i doprinosi boljem razumijevanju geoloških i geofizičkih karakteristika istraživanog područja.

3. AKTIVNOSTI UPRAVE ZA UGLJOVODONIKE

Uprava za ugljovodonike, u skladu sa Zakonom o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika je dužna da vrši upravne i stručne poslove iz oblasti istraživanja i proizvodnje ugljovodonika.

Slijedi pregled aktivnosti koje Uprava može realizovati u narednom periodu, uz adekvatnu podršku nadležnog Ministarstva.

3.1 Novi tenderski postupci za dodjelu ugovora o koncesiji za istraživanje ugljovodonika ili proizvodnju ugljovodonika

Shodno Zakonu o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika („Sl. list CG“, br. 41/10 i 62/13), postoje dvije vrste ugovora o koncesiji:

- 1) ugovor o koncesiji za istraživanje ugljovodonika, i
- 2) ugovor o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika

Ugovorom o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika, koncesionarima se daje pravo da vrše istraživanja ugljovodonika uključujući i proizvodnju ugljovodonika, kao što je to bio slučaj sa koncesionarima Eni/Novatek i Energean.

Ugovorom o koncesiji za istraživanje ugljovodonika koncesionaru se daje pravo da vrši geološka i geofizička istraživanja, bez prava na bušenje istražnih bušotina i/ili proizvodnju ugljovodonika. **Cilj objavljivanja Javnog poziva i zaključivanja ugovora o koncesiji za istraživanje ugljovodonika je povećanje nivoa znanja o ugljovodončnoj potencijalnosti podmorja Crne Gore koja ima za cilj pronalazak komercijalnih rezervi nafte i gasa. Realizacijom ugovora o koncesiji za istraživanje država Crna Gora će dobiti nove geofizičke**

podatke, u dijelu podmorja koje sada nije "pokriveno" ugovorima o koncesiji za proizvodnju, a koje je i dalje neistraženo. To bi u narednom postupku rezultiralo uspješnom dodjelom novih ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika, poput ugovora sa ENI-Novatekom i Energeanom, što na kraju može biti finalizovno pronalaskom komercijalnih rezervi nafte i gasa.

Ugovorom o koncesiji za istraživanje koncesionaru se daje pravo, da o svom trošku i na svoju rizik, vrši snimanje (akviziciju) podataka, obradu, ponovnu obradu, interpretaciju, marketing i prodaju seizmičkih i drugih podataka do kojih dođe u postupku realizacije ugovora o koncesiji. Podaci do kojih se dođe u toku realizacije ugovora o koncesiji su svojina Crne Gore, s tim što koncesionar ima pravo da vrši prodaju tih podataka zainteresovanim naftnim kompanijama i trećim licima po dogovorenim cijenama, dok se prihod od prodaje dijeli između koncesionara i Države Crne Gore.

Takođe, budući da na kopnu Albanije postoji proizvodnja nafte i gasa, kao i da je na području entiteta Republike Srpske države Bosne i Hercegovine planirano istraživanje ugljovodonika, postoji interesovanje kompanija iz industrije za istraživanje kopna Crne Gore.

Prije nego se otpočinu konkretne radnje u vezi sa novim aktivnostima vezanih za istraživanje i proizvodnju ugljovodonika u podmorju i/ili na kopnu Crne Gore, Uprava za ugljovodonike aktivno radi na provjeri usaglašenosti potencijalnih projekata sa novim javnim politikama i pravcima razvoja energetike i zaštite životne sredine u Crnoj Gori i na nivou Evropske unije.

Uprava za ugljovodonike je u drugoj polovini 2024. godine nastavila da radi na pripremi neophodne dokumentacije za raspisivanje novog Javnog poziva za dodjelu ugovora o koncesiji za istraživanje. U cilju kompletiranja tenderske dokumentacije, Uprava za ugljovodonike će raspisati jednostavnu javnu nabavku za konsultantske usluge u domenu pravnog savjetovanja u pripremi i tokom realizacije predmetnog javnog poziva. Plan javnih nabavki je u fazi verifikacije nakon čega se očekuje pokretanje ovog postupka i u konačnom, raspisivanje Javnog poziva za istraživanje.

3.2 Zakon o sigurnosti snabdijevanja naftnim derivatima

Zakon o sigurnosti snabdijevanja naftnim derivatima („Sl. list CG“, br. 119/24 od 13.12.2024. godine), definiše ulogu Uprave za ugljovodonike kao organa državne uprave koji će da formira obavezne rezerve naftnih derivata. Uprava je uzela aktivno učešće u planiranju i pripremi aktivnosti za realizaciju obaveza koje proističu iz predmetnog Zakona.

3.3 Sprovedenje programa obuke

Zakonom o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika i Ugovorima o koncesiji je propisana obaveza koncesionara da pripreme plan za obuku i finansiraju obuku pripadnika javnog sektora i kada je izvodljivo, omoguće i finansiraju učešće tih pripadnika javnog sektora u aktivnostima obuke organizovane interno od strane koncesionara ili povezanih lica koncesionara.

U četvrtom kvartalu 2024. predstavnici Uprave za ugljovodonike učestvovali su u obuci u Zagrebu, fokusiranoj na razvoj gasnog poslovanja, LNG operacije i skladištenje gasa. Obuka je uključivala tehničke i komercijalne aspekte sektora, kao i posjete ključnim objektima poput LNG terminala na Krku i podzemnog skladišta gasa PSP Okoli.

Takođe, sprovedena je obuka za rad u Petrel softveru, koja je imala za cilj unapređenje tehničkih vještina u radu sa složenim geofizičkim podacima, vizualizaciji i analizi podataka,

kao i geološko-geofizičkom modelovanju, čime se poboljšava upravljanje resursima i bolje razumjevanje upstream aktivnosti.

ZAKLJUČCI:

1. Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj _____2024. godine je razmotrila i usvojila Informaciju o aktivnostima na realizaciji istraživanja i proizvodnje ugljovodonika u podmorju Crne Gore.